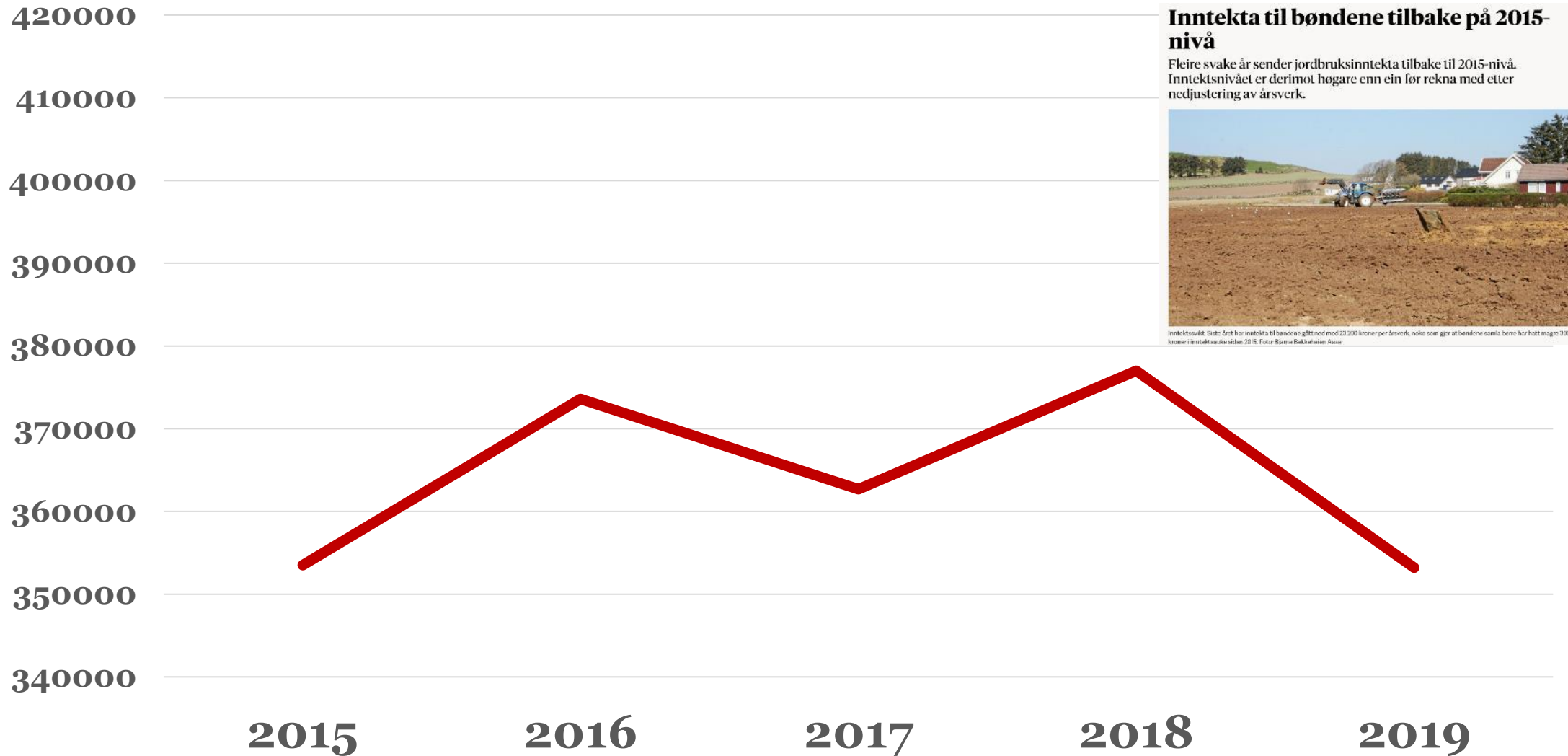


# Jordbruksoppgjøret 2021



# Inntektsutvikling: Totalkalkylen før jordbruksoppgjøret 2020. Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk



## Inntekta til bøndene tilbake på 2015-nivå

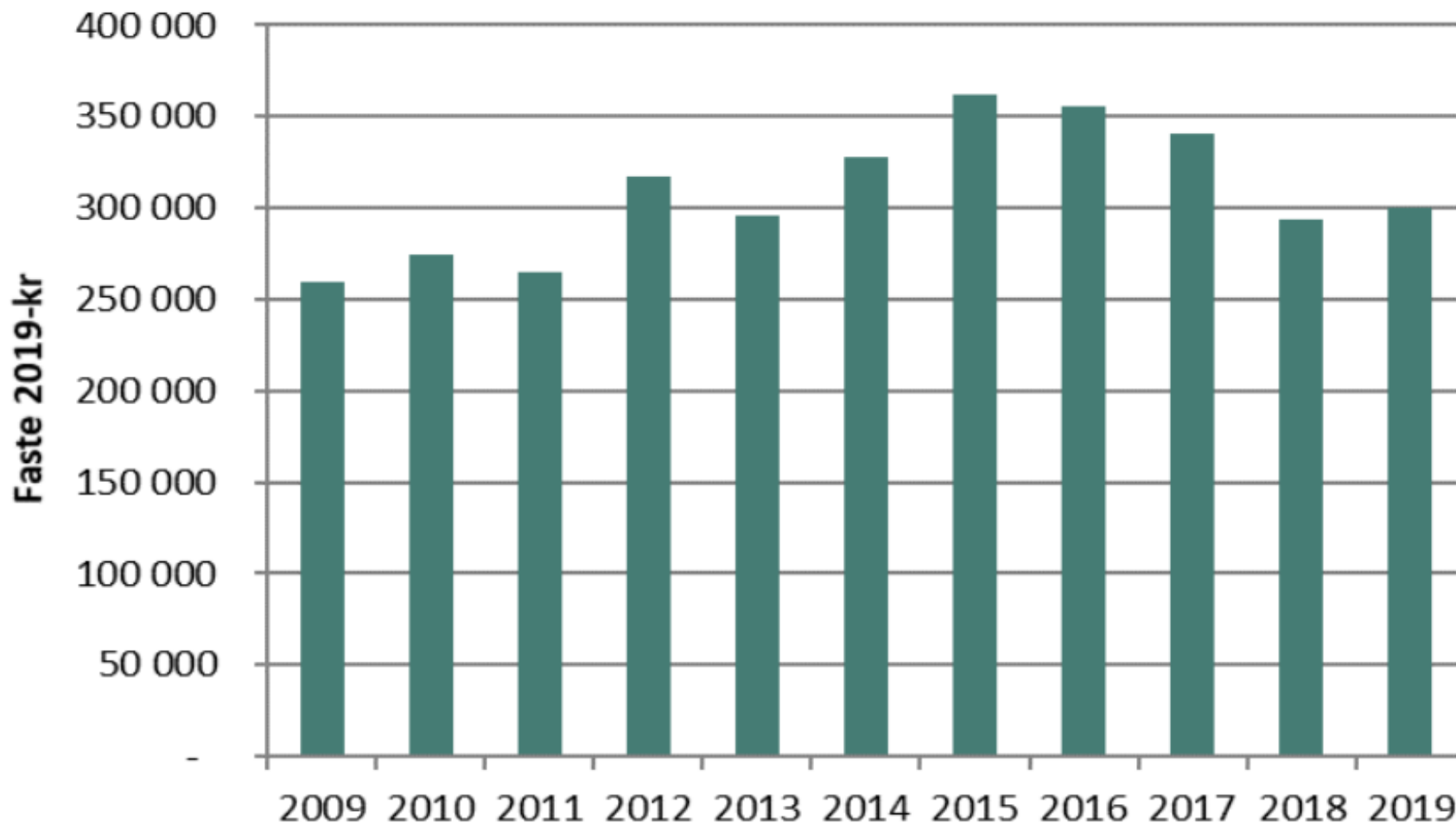
Fleire svake år sender jordbruksinntekta tilbake til 2015-nivå. Inntektsnivået er derimot høgare enn ein før rekna med etter nedjustering av årsverk.



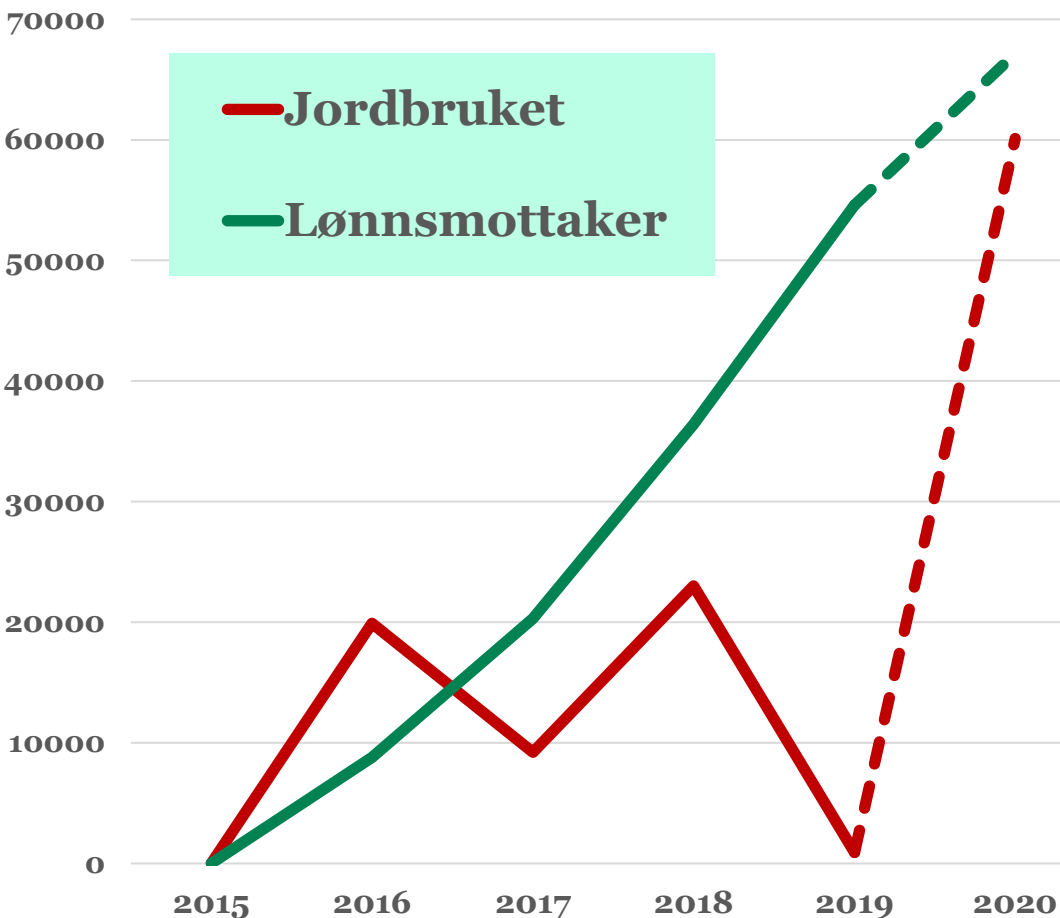
Inntektsvilt. Siste året har inntekta til bøndene gått ned med 22.200 kroner per årsverk, noko som gjer at bøndene samla berre har hatt meir 300 kroner i inntekt seinare sidan 2015. Foto: Bjarne Bakke/Annen Aasen

# Inntektsutvikling: Regnskapstall fra Driftsgranskingene

Jordbruksinntekt (vederlag til alt arbeid og egenkapital per årsverk)



**Totalkalkylen: Budsjettnemnda juni 2020  
inkl. priseffekter at jordbruksoppgjøret 2020**



	Endring 2019 - 2020	
	Kroner	Prosent
Korn erter oljefrø	100	3 %
Poteter	60	8 %
Hagebruk	60	1 %
Melk	240	3 %
Kjøtt	320	3 %
Egg	60	5 %
Andre husdyrprod og planteprod	-150	-16 %
<b>SUM PRODUKSJONSINNEKTER</b>	<b>690</b>	<b>2 %</b>
Annet (medlemsbonus, buskapsverdi etc)	400	41 %
Tilskudd	530	4 %
<b>SUM INNEKTER</b>	<b>1620</b>	<b>3 %</b>
Gjødsel og kalk	40	2 %
Kraftfôr, annet fôr	320	3 %
Såfrø, planter	-20	-2 %
Energi smøremidler	-650	-21 %
Andre kostnader	80	1 %
Leasing	70	3 %
Kapitalslit	70	1 %
Realrente lånt kapital	-310	-37 %
<b>SUM KOSTNADER</b>	<b>-400</b>	<b>-1 %</b>
<b>Vederlag til arbeid og egenkapital</b>	<b>2020</b>	<b>15 %</b>
Jordbruksfradrag	180	17 %
Årsverk	-700	-1,75 %
<b>Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk</b>	<b>59.400</b>	<b>17 %</b>

# Inntektsutvikling 2020 – 2021?

- SSB prognose for 2021:
  - Rente: **Ned 0,5 %**
  - Lønnsvekst: **1,6 %**
  - Oljepris: Lav på litt over **40 dollar** fatet
- Melk:
  - Volum: 1540 mill. liter = **40 mill. liter mer enn 2020**
  - Pris: Omsetningsavgift **ned 20 øre/l**
- Svin.
  - Pris: **1,46 kr/kg** hele året, **omsetningsavg. 50 øre**
- Fjørfe: God pris, høy produksjon
- Kraftfôr: Ikke/liten prisvekst?
- Litt økte tilskudd fra jordbruksoppgjøret 2020 (350)



**Konklusjon: Mye taler for fortsatt inntektsvekst i 2021**

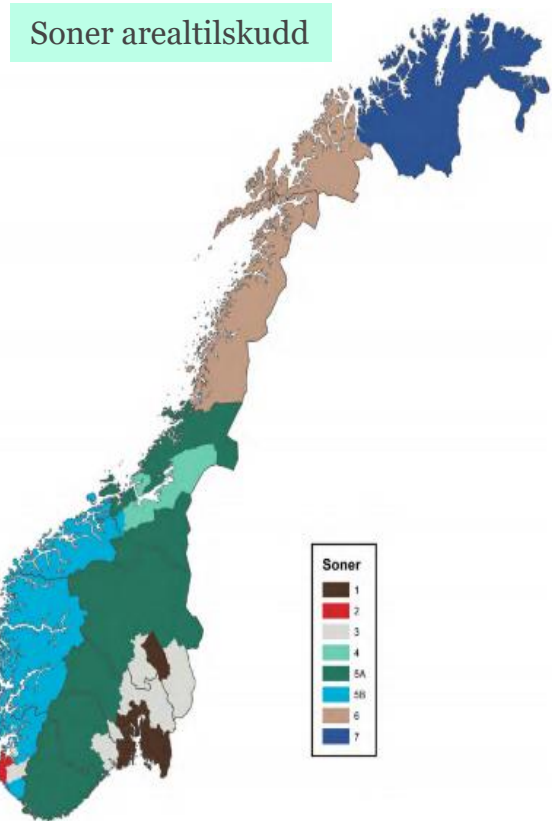
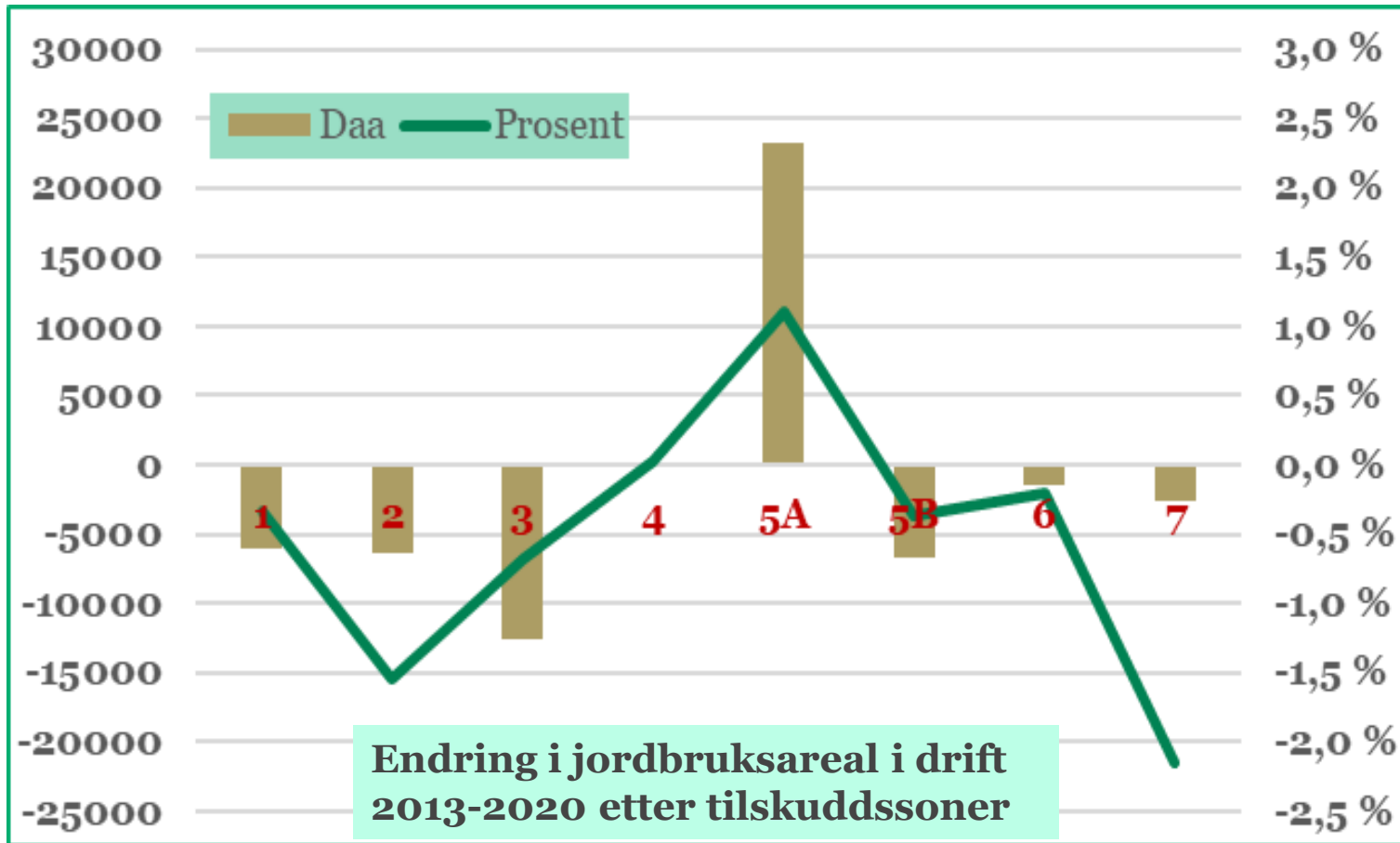
# Hovedproblemstillinger

- Inntektene i jordbruket ligger lavere enn for de fleste lønsmottakere. Lav/ingen inntektsvekst 2015-2019. Kraftig vekst 2019-2020. Trolig fortsatt vekst i 2021.
  - Mange tror jordbruksoppgjør 2020 var et «nulloppgjør» med lav «ramme» (305+350+45), men lønnsveksten for andre grupper er liten og kostnadene i jordbruket går lite opp/ned(?)
  - Et jordbruksoppgjør i 2020 der flere var kritiske til at forhandlingene gikk raskt, og lite informasjon underveis. Forventinger om et «kjempeoppgjør» 2021?
- **Hvordan dimensjonerer vi kravet ut fra denne kunnskapen?**
  - **Hva vil Regjeringa svare i sitt tilbud? Valgår – har det en betydning?**
  - **Er aksjonsviljen stor? Hva slags aksjonsformer kan vi gjennomføre, gitt fortsatt sterke koronarestriksjoner**

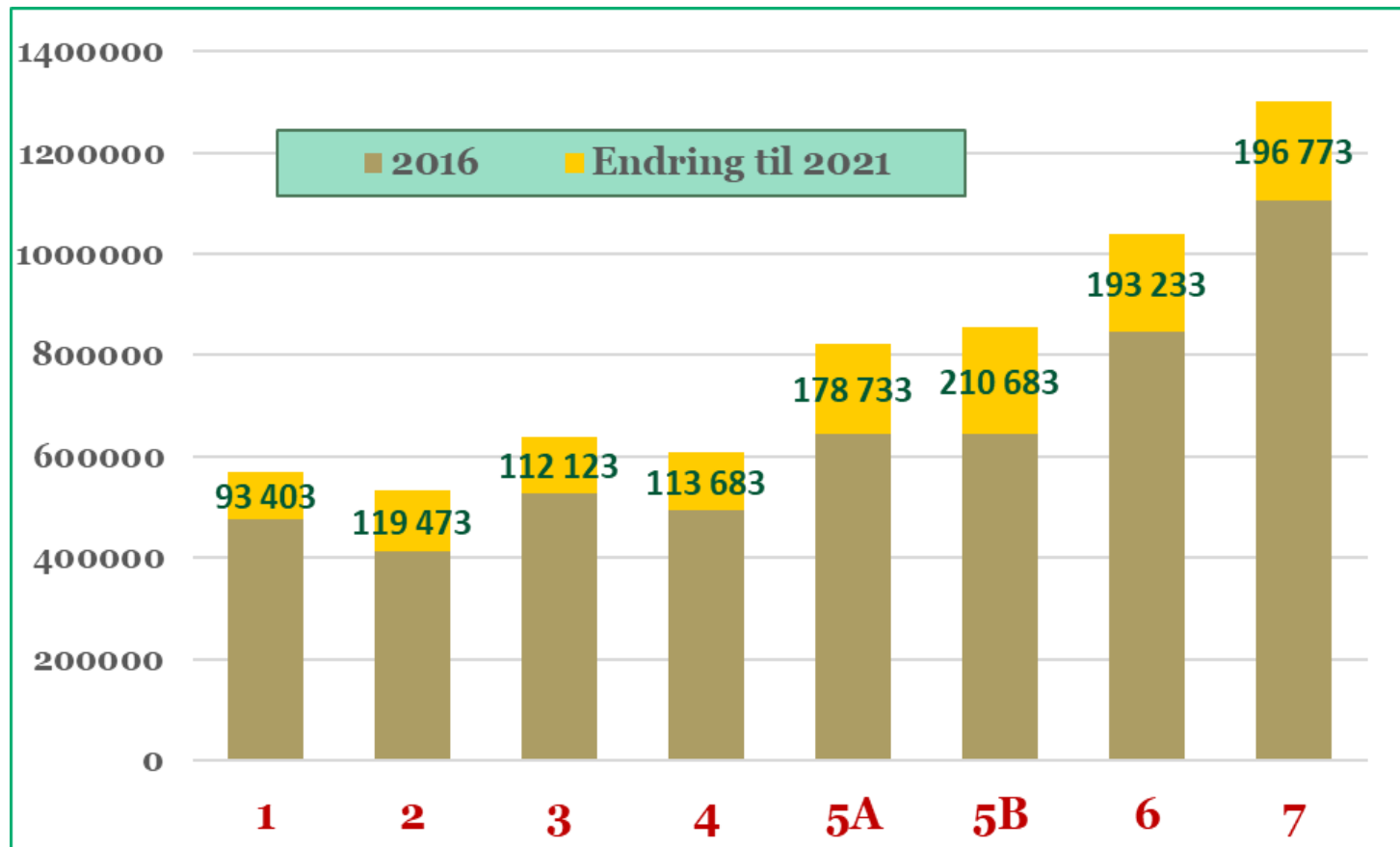


# Prioritere mellom områder?

De siste jordbruksoppgjørene:  
Prioritert grasbasert husdyr sone 5A og oppover



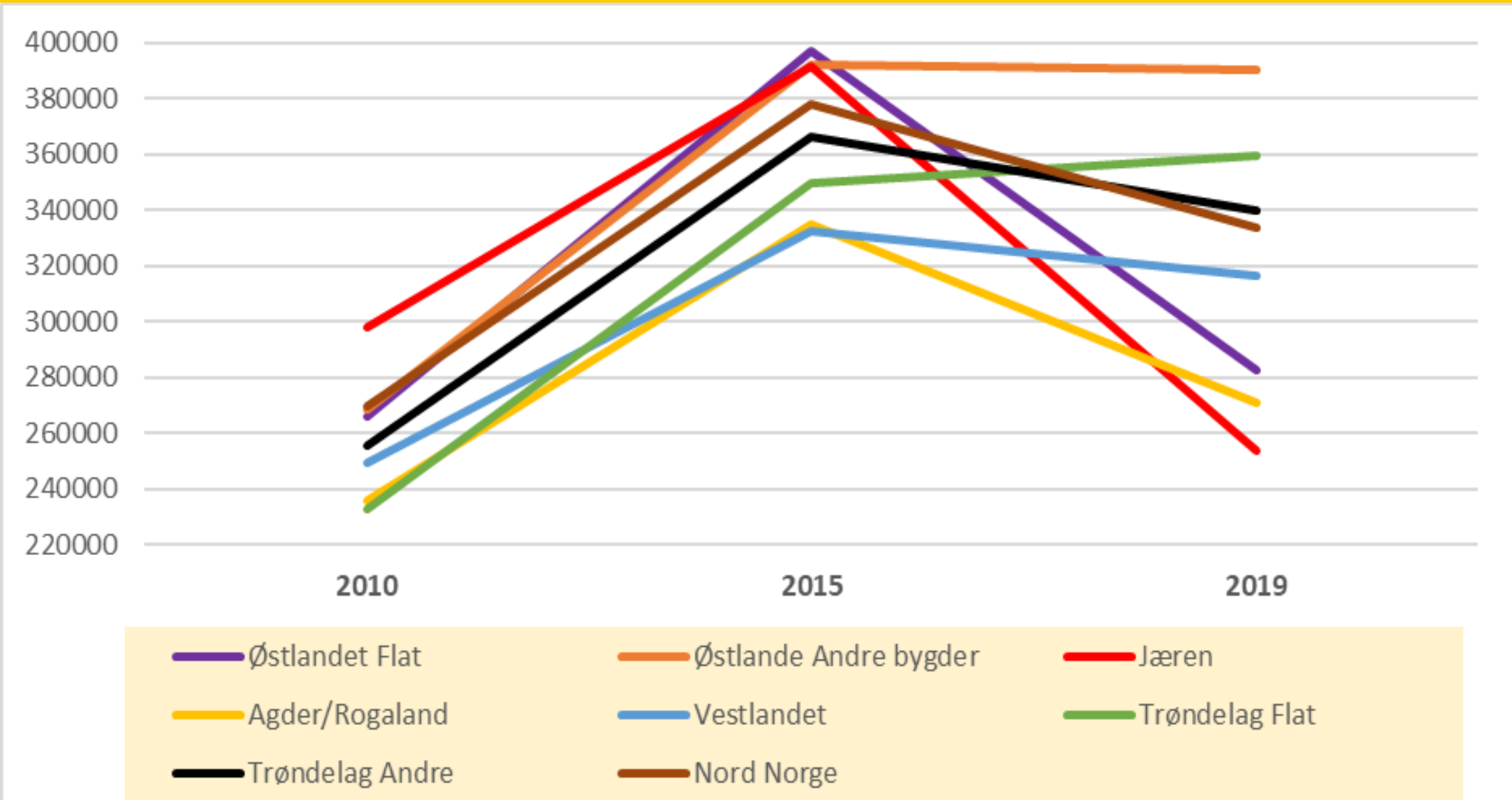
# Endring i tilskudd for melkebruk. 5 siste jordbruksoppgjør



Arealzone	1	2	3	4	5A	5B	6	7
Driftstilskudd. Kr/foretak	33.780	36.780	33.780	33.780	56.530	56.530	56.780	56.780
Areal- og kulturlandskapstilsk. Kr/daa	-94	-19	-44	-24	44	89	59	59
Distriktstilskudd melk. Kr/l	0	0	0	0	0,06	0,13	0,09	0,09
Distriktstilskudd kjøtt. Kr/kg	0	0	0,70	0	0,70	0,70	0,50	0,50



# Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk for melkebruk i ulike deler av landet



# Bruksstørrelse: Tak og trappetrinn

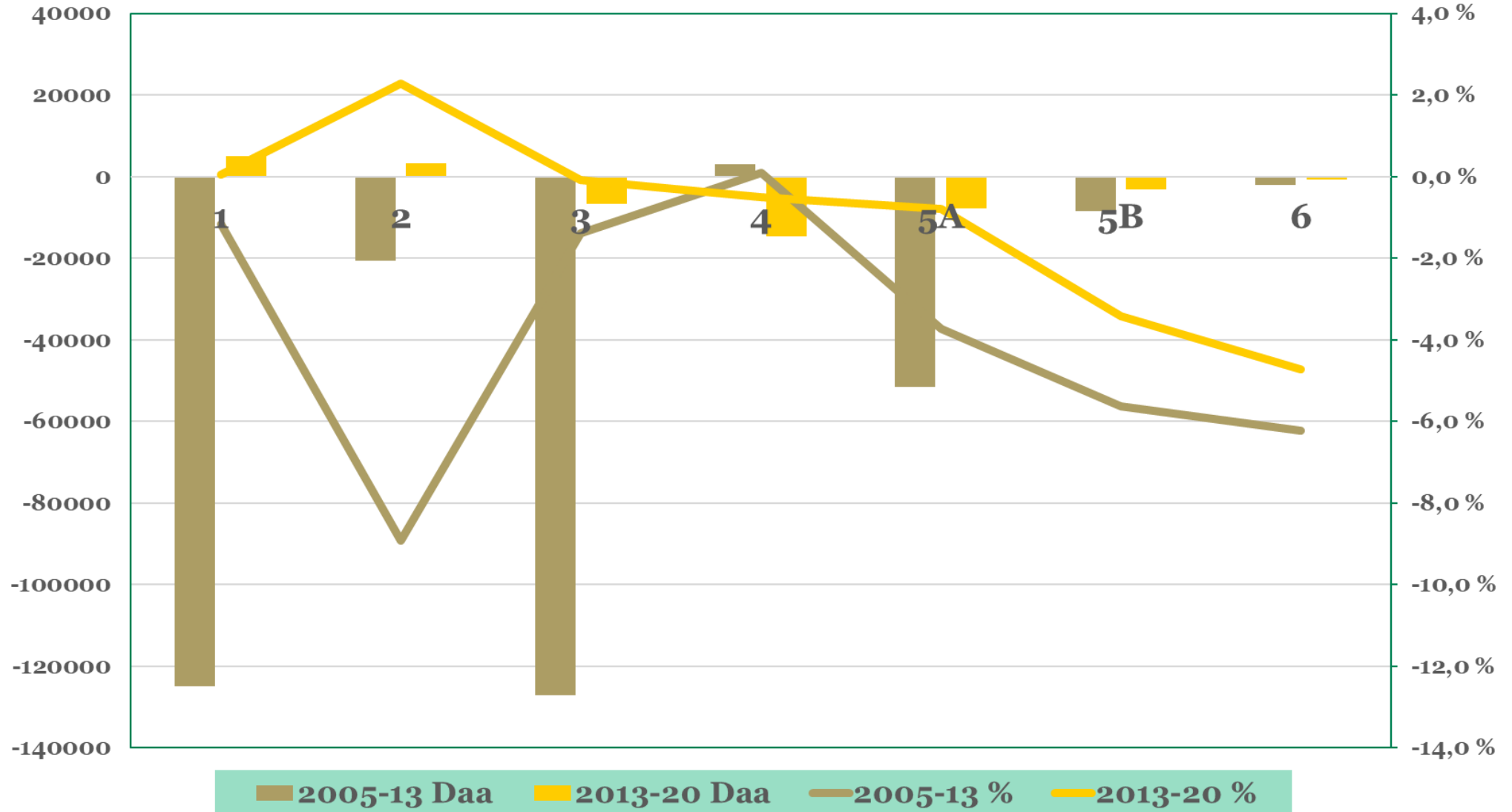
- NPP: «Årsmøtet ønsker å starte en prosess med mål om å innføre tak og trappetrinnstilskudd i alle produksjoner»
- Hvor skal taket(ne) ligge? Kroner? Dekar? Dyr?
- Hvordan utforme trappetrinnene?
- «Starte en prosess», betyr det årets jordbruksoppgjør?



## Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk for melkebruk med ulik størrelse

Størrelse (årskyr)	2015	2019	Endring
14,6 / 14,6	296.400	308.200	11.800
20,2 / 19,7	319.000	272.600	-46.400
28,1 / 26,6	380.700	332.400	-48.300
39,9 / 44	410.300	343.000	-67.300

# Er nedgangen i kornareal i ferd med å snu?



# Prioritere noen produksjoner?

- Alle like mye? Eller?
- Siste oppgjør: Grønt, korn, svinekjøtt
- 12-17: Storfekjøtt
- 12-14: Lam
- Noen vil hevde: melk prioriteres alltid

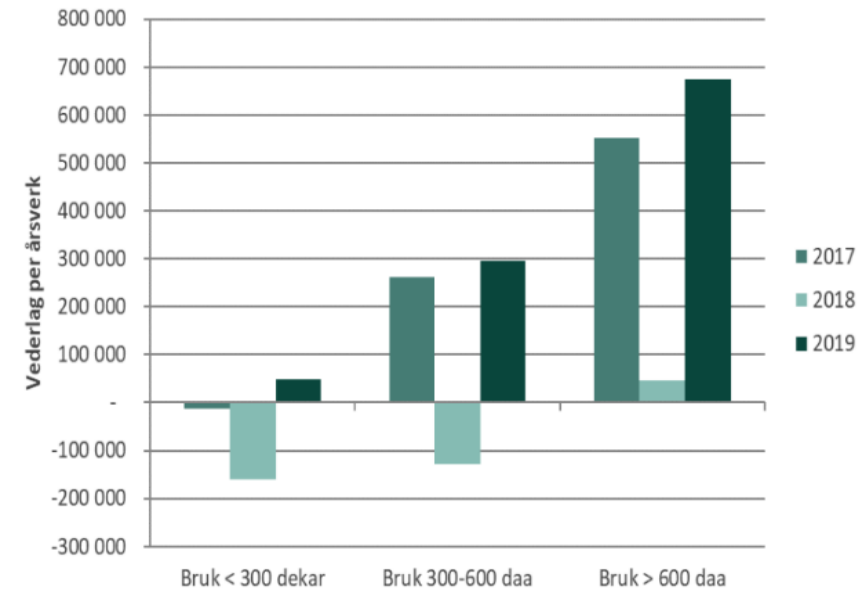


# Korn

- Ønsker større produksjon, bedre lønnsomhet

	Bygg		Havre		Hvete (matkorn)	
	Kr/kg	Endring	Kr/kg	Endring	Kr/kg	Endring
2015/16	2,63		2,39		3,08	
2016/17	2,70	0,07	2,45	0,06	3,17	0,09
2017/18	2,76	0,06	2,50	0,05	3,26	0,09
2018/19	2,84	0,08	2,58	0,08	3,36	0,10
2019/20	2,96	0,12	2,70	0,12	3,50	0,14
2020/21	3,06	0,10	2,83	0,13	3,67	0,17

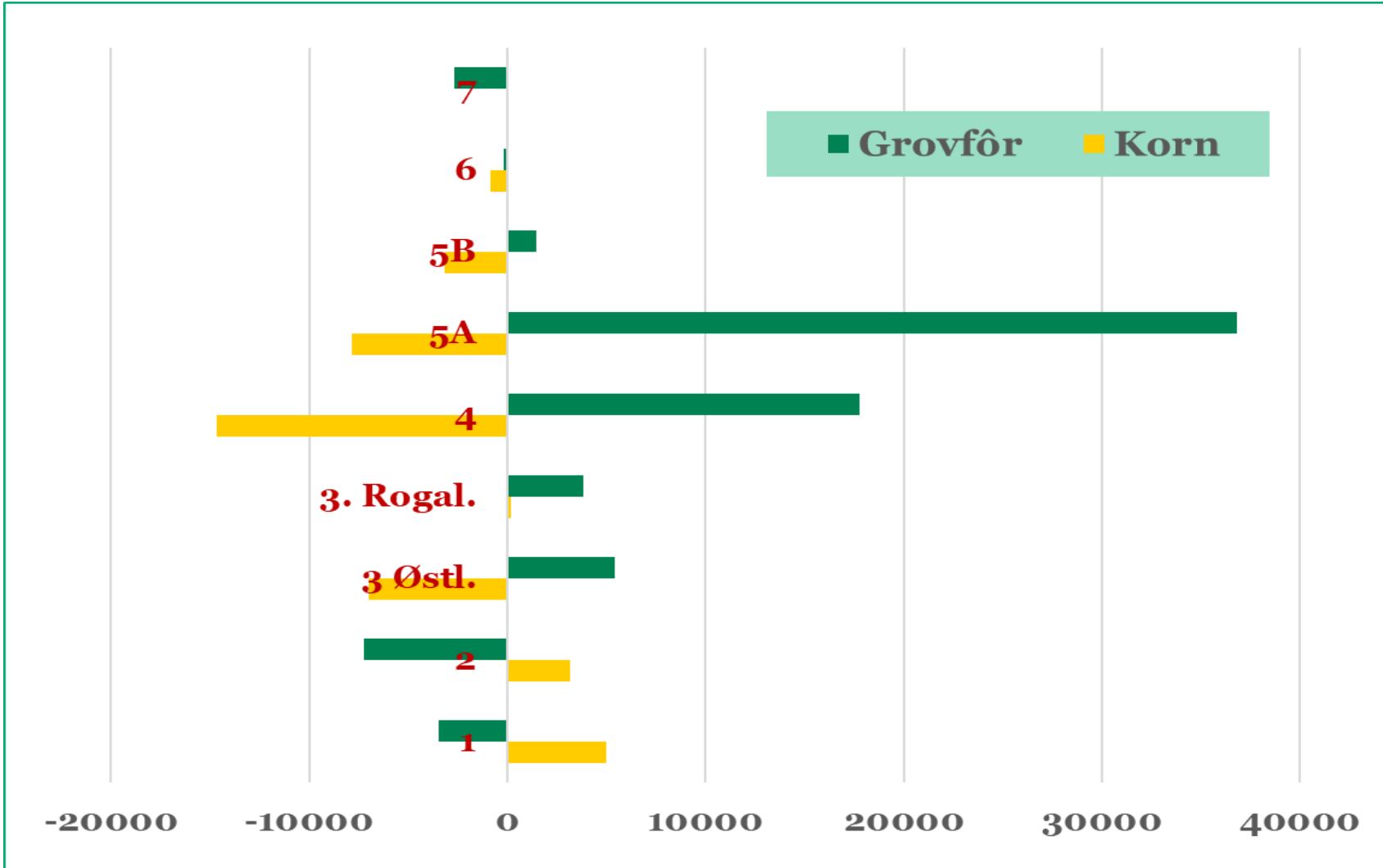
- Differensiere prisøkninger korn? Mat/Fôr
- Velte økte kornpriser over i husdyrholdet?
  - Fra 2015 er prisnedskrivningstilskuddet økt med 32 øre/kg. (Opp fra 502 mill. kr til 992 mill. kr)
- Arealtilskudd eller pris?



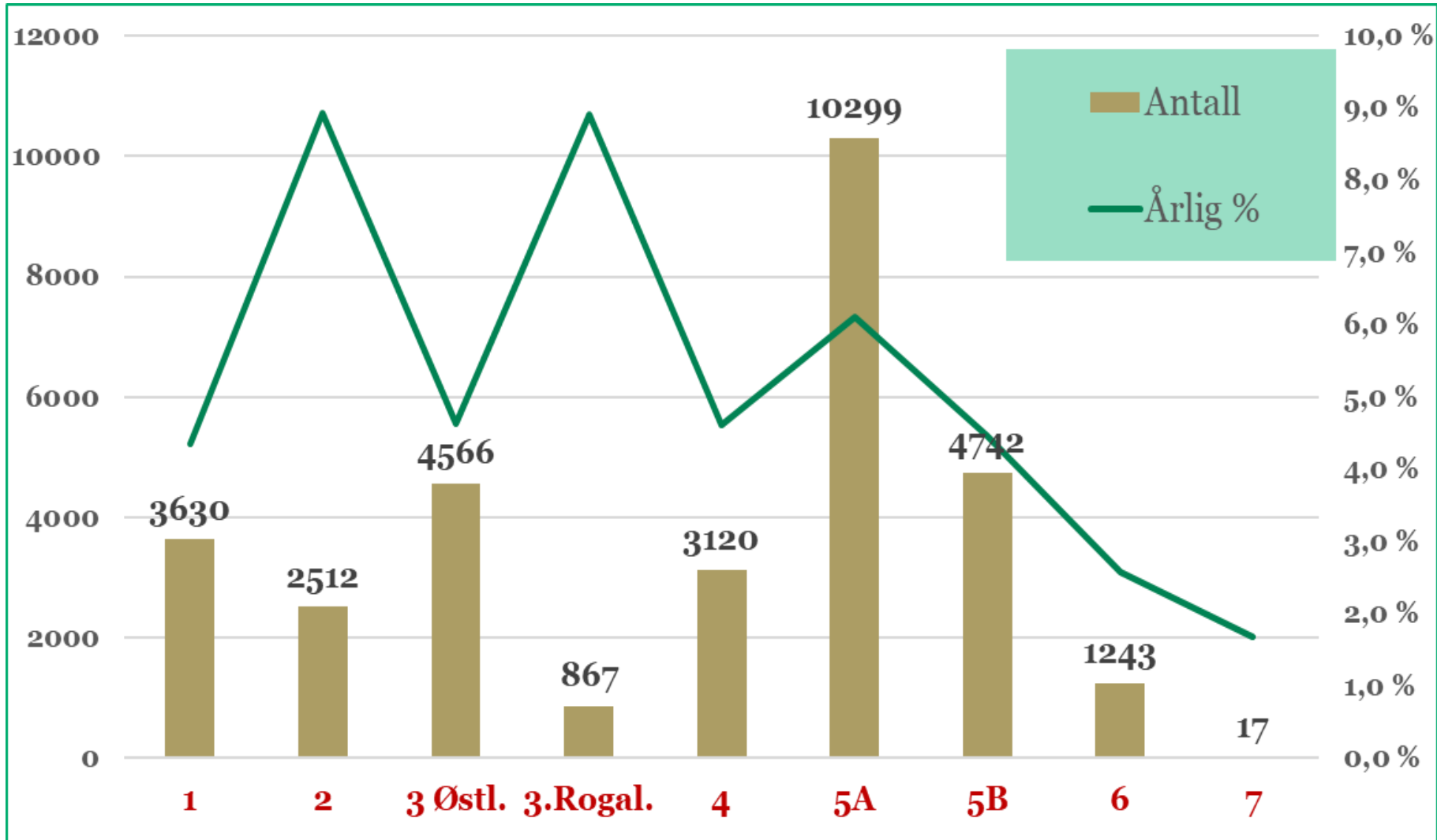
Resultater på kornbruk for ulike bruksstørrelser. Kilde: NIBIO

# Lite økning i grasarealet i kornområdene

Endring i korn- og grovfôrareal 2013-2020. Daa



# Utvikling i antall ammekyr 2013-2020

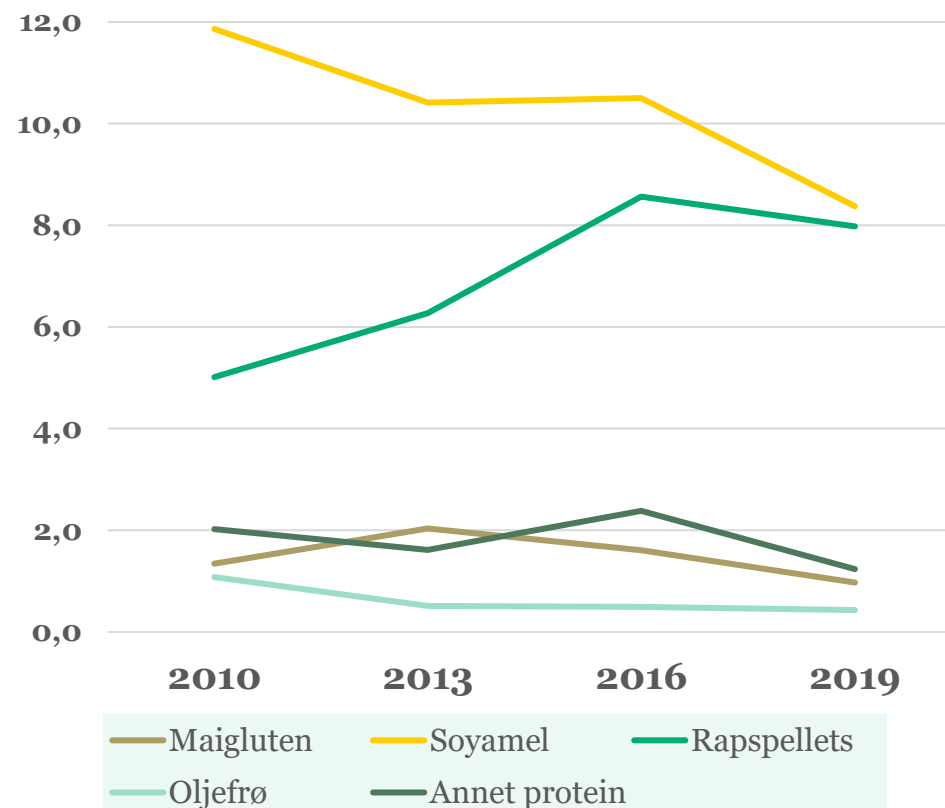


Antall ammekyr øker over hele landet, også i områder egnet for kornproduksjon

# Øke norskandelen i fôret

- Landbruksdirektoratet utrede virkemidler
  - Øke grovfôrmengde og kvalitet
  - Øke andelen norske råvarer i kraftfôret
- Utfordring: Konkurransen om de beste arealene, bruke de til matvekster, proteinvekster, fôrvekster
- **Skal tilskudd differensieres mer etter arter og områder?**
- **Hvordan stimulere til mer og bedre grovfôr?**
- NPP: Bruken av soya fra land med regnskog bør avskaffes som proteinkilde innen 2030.

	Andel kraftfôr i fôrseddelen til dyret (%)	Andel norske råvarer i kraftfôret (%)	Andel grovfôr i fôrseddelen til dyret	Andel norske råvarer i det totale fôret (grovfôr og kraftfôr)
Storfe – Melkeproduksjon	45	60	55	82
Storfe – Ammeku	7	63	93	97
Storfe okser – Intensiv produksjon	39	63	61	86
Sau/lam	12	63	88	96
Svin	100	71	-	71
Kyllingproduksjon	100	40	-	40
Eggproduksjon	100	54	-	54





# Grønt

- Satsing jordbruksoppgjøret 2019
- 2020: Øremerket 120 mill. kr IBU til grønt
- Etablert «Forum for norsk grønt»
- Vært store utfordringer i 2020, korona
- Avlingsskadeordningen viktig: Tema 2022
- **Størrelse på målprisøkninger?**
- **Distriktstilskuddet –differensiering?**
- **Tak/trappetrinn?**



Vareslag	Målpris	Oppnådd pris pr august	Mengde i forhold til 2019. 2019=100.
Potet	746	818	106
Kepaløk	844	830	106
Purre	2147	2347	64
Hvitkål	956	1187	95
Blomkål	976	1152	102
Gulrot	1272	1409	98
Isbergssalat	895	974	103
Agurk	766	849	105
Tomat	1884	1861	133

# Kjøtt og egg

Prognose for 2021 - per 11. november 2020							
Produksjon	Tilførsler tonn	Endring	Importkvoter	Engrossalg tonn	Endring	Markedsbalanse	Reguleringslager uke 47/20
Storfe/kalv	85 300	2 %	9 000	99 800	- 2 %	-5 500	0
Lam	19 400	0 %	806	19 700	- 4 %	+ 500	1 849
Sau	4 900	0 %		4 900	0 %	0	0
Gris	130 600	0 %	2 150	134 300	-1 %	- 1 600	0
Egg	66 800	1 %	450	65 900	0 %	+ 1 400	-

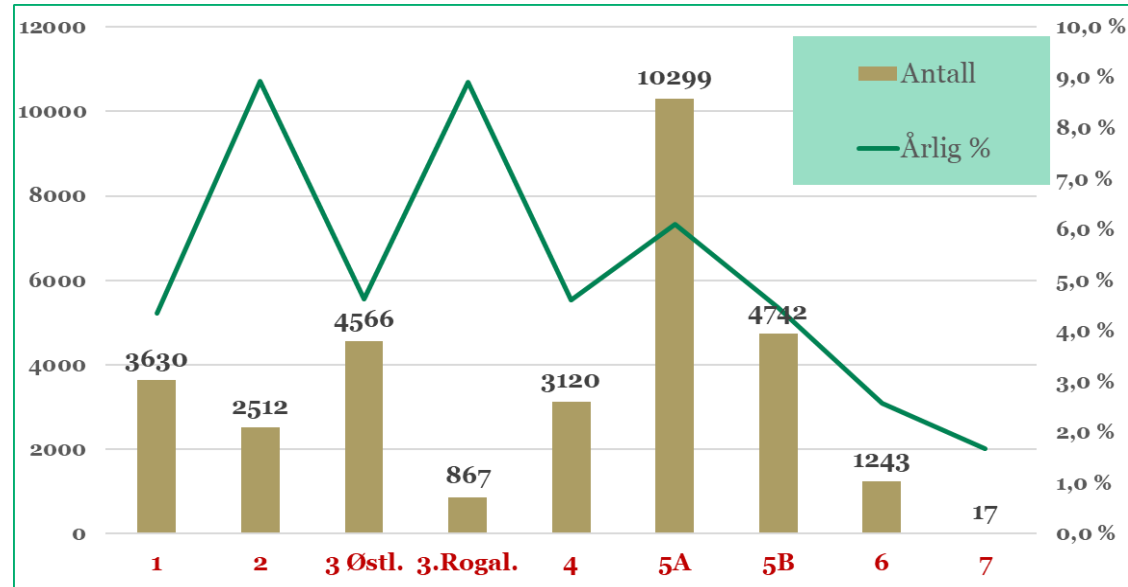
# Svinekjøtt

- Endelig god markedsbalanse!
- Økt salg i år – import
- **Skal vi ta mål av oss å dekke 100 % eller litt lavere?**
- Oppgjøret 2020: MP+ 1,46 kr/kg. **Er det bare å gasse på?**
- Slaktevektene hevet.
- Prognose 2021: -1600 tonn. **Hvor varig er koronaeffektene?**
- **Skal det åpnes opp for investeringsvirkemidler til svineproduksjon?**



# Storfekjøtt (1)

Utvikling i antall  
ammekyr per sone  
2013-2020

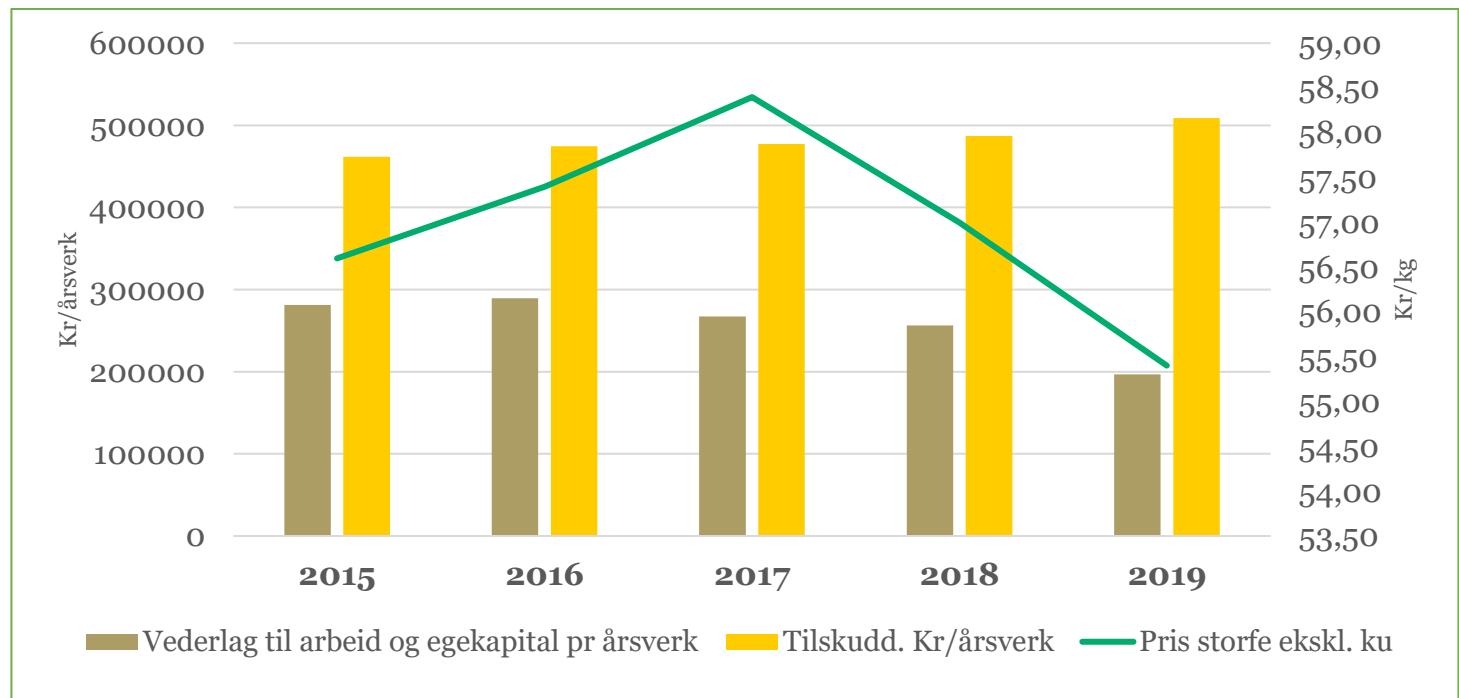


## Endring i tilskuddssatser 5 siste jordbruksoppgjør, og summert tilskuddsendringer for bruk med 40 ammekyr

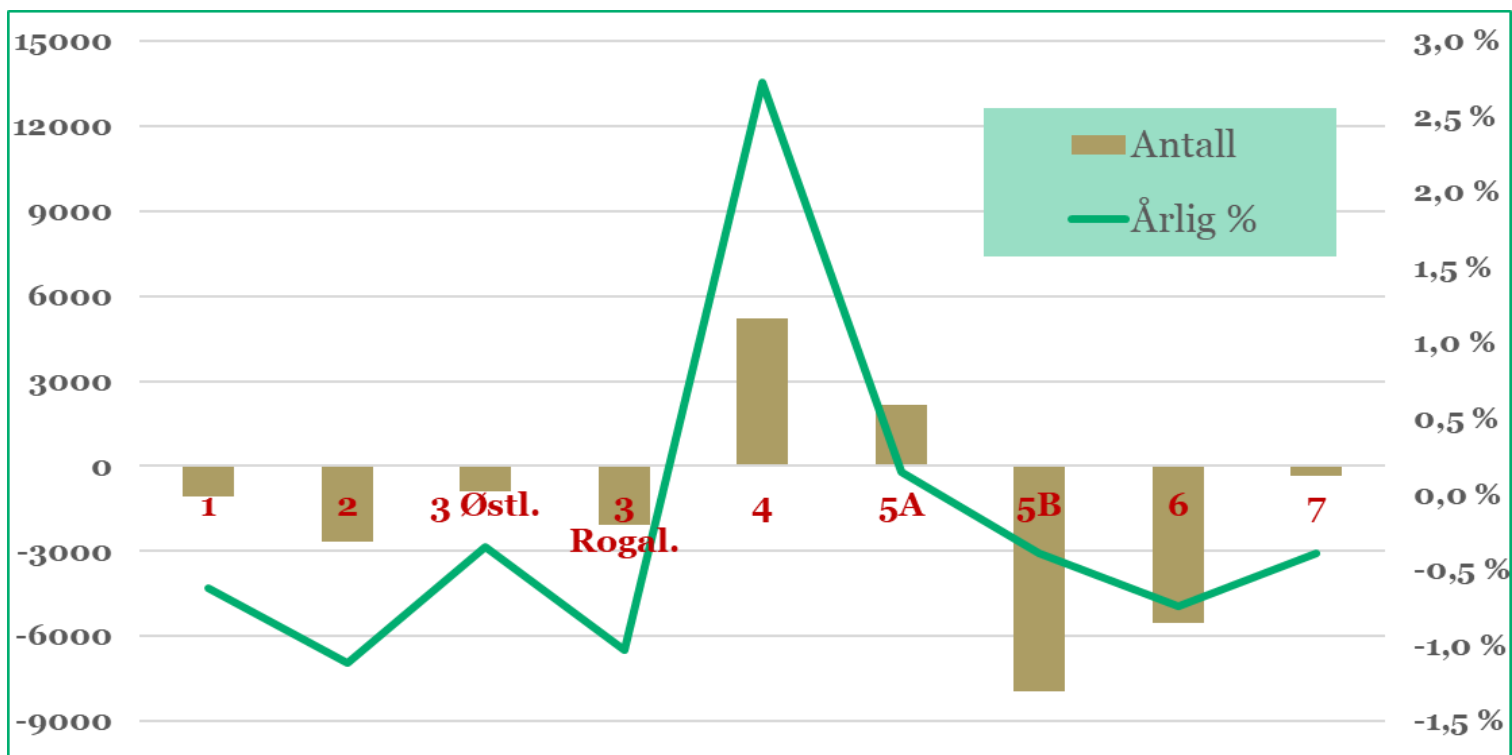
Kvalitetstilskudd O+ og bedre. Kr/kg	3,50							
Kvalitetstilskudd kl O. Kr/kg	-1,50							
Husdyrtilskudd ammeku. Kr/ku	300							
Husdyrtilskudd storfe. Kr/dyr	-10							
Beitetilskudd. Kr/dyr	-58							
Utmarksbeitetilskudd. Kr/dyr	431							
Avløsning ferie og fritid. Kr/foretak	11600							
<b>Arealsoner</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5A</b>	<b>5B</b>	<b>6</b>	<b>7</b>
Driftstilskudd. Kr/foretak	22.560	22.560	22.560	22.560	65.520	65.520	65.520	65.520
Areal- og kulturlandskapstilskudd. Kr/daa	-94	-19	-44	-24	44	89	59	59
Distriktstilskudd kjøtt. Kr/kg	0	0	0,7	0	0,7	0,7	0,5	0,5
<b>Tilskuddsøkning for ammekubruket. Kr/bruk</b>	<b>50.500</b>	<b>75.300</b>	<b>72.600</b>	<b>72.000</b>	<b>149.000</b>	<b>167.000</b>	<b>157.500</b>	<b>162.200</b>
<b>Gjennomsnittlig økning pr år. Kr/bruk</b>	<b>10.100</b>	<b>15.060</b>	<b>14.520</b>	<b>14.400</b>	<b>29.800</b>	<b>33.400</b>	<b>31.500</b>	<b>32.440</b>

# Storfekjøtt (2)

- Underdekning
  - Koronaeffekter
  - Trend: Spiser mindre rødt kjøtt og hva med klimameldinga?
  - Norturas langtidsprognoser: Hold igjen
- **Generell stimulans og kornområder–grasområder ?**



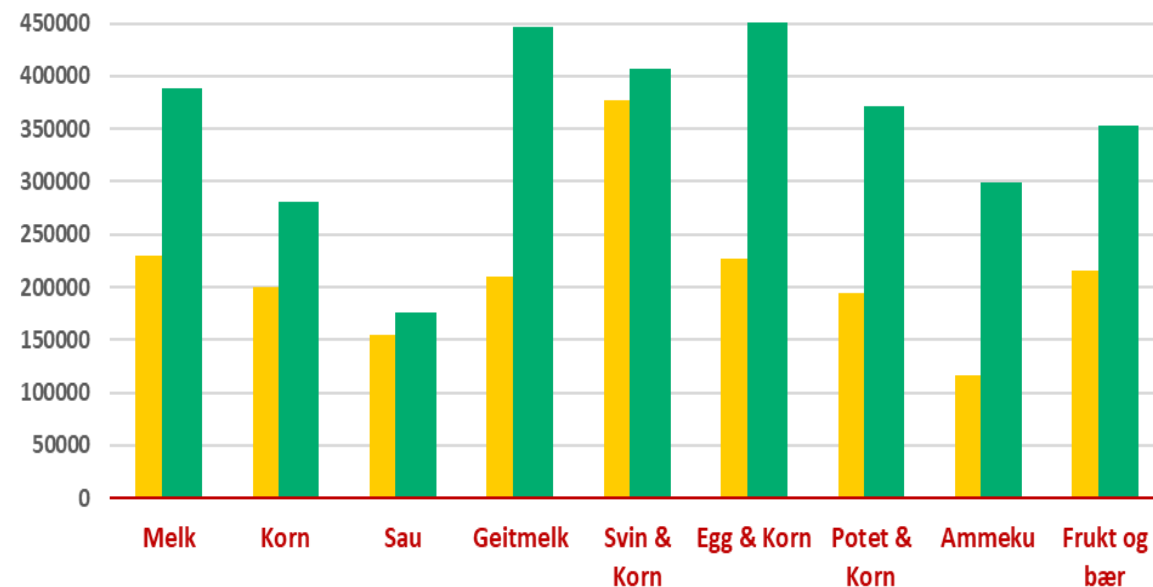
# Utvikling i sau 2013-2019



	2013	2016	2019	Endring 2013-19		Endring 2016-19		Endring 2013-16	
				dyr	årlig %	dyr	årlig %	dyr	årlig %
Kornområder	102.971	118.953	106.208	3.237	0,5 %	-12.745	-3,7 %	15.982	4,9 %
Grasområder	808.486	835.643	792.100	-16.386	-0,3 %	-43.543	-1,8 %	27.157	1,1 %
<b>LANDET</b>	<b>911.457</b>	<b>954.596</b>	<b>898.308</b>	<b>-13.149</b>	<b>-0,2 %</b>	<b>-56.288</b>	<b>-2,0 %</b>	<b>43.139</b>	<b>1,6 %</b>
Andel sau i grasområdene	88,7 %	87,5 %	88,2 %						

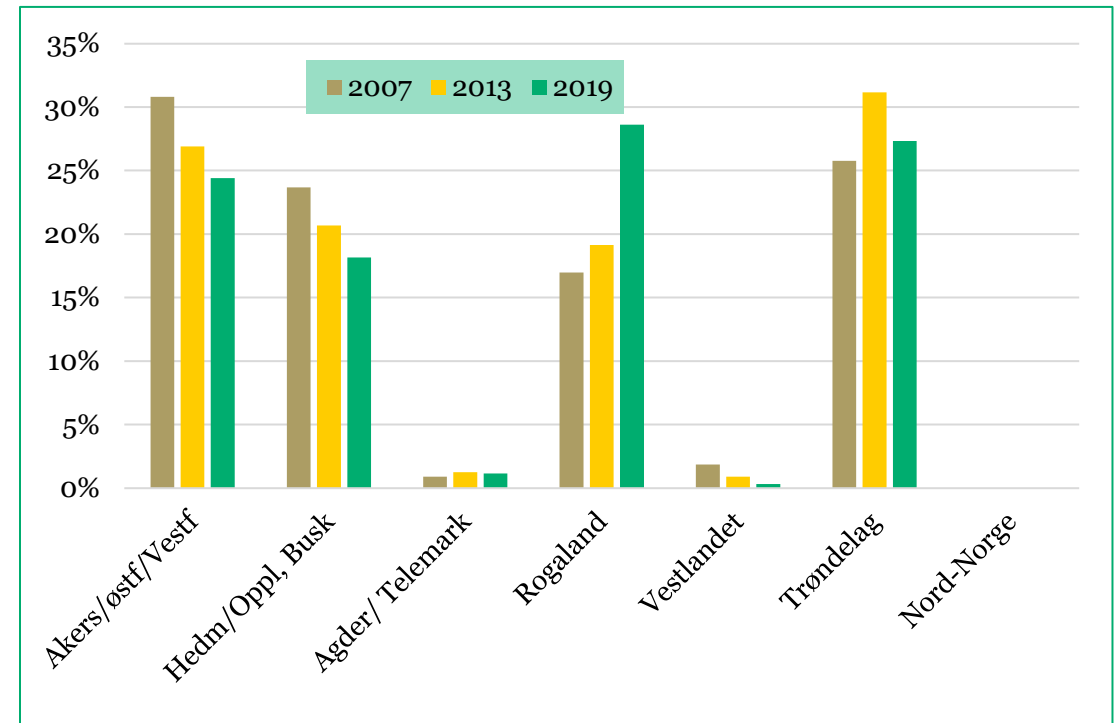
# Sau og lam

- Lys i tunellen ?
- Ikke sauekjøtt på reg. lager, mindre lam på reg.lager.
- God salgssesong – helårsprodukter
- Litt oppgang i dyretall 2020
- +50 øre/kg i planlagt engrospris
- **Løfte økonomi gjennom tilskudd?**
  - Hvor mye uten økt produksjon?
- **Hvilke ordninger prioriteres?**



# Egg og fjørfekjøtt

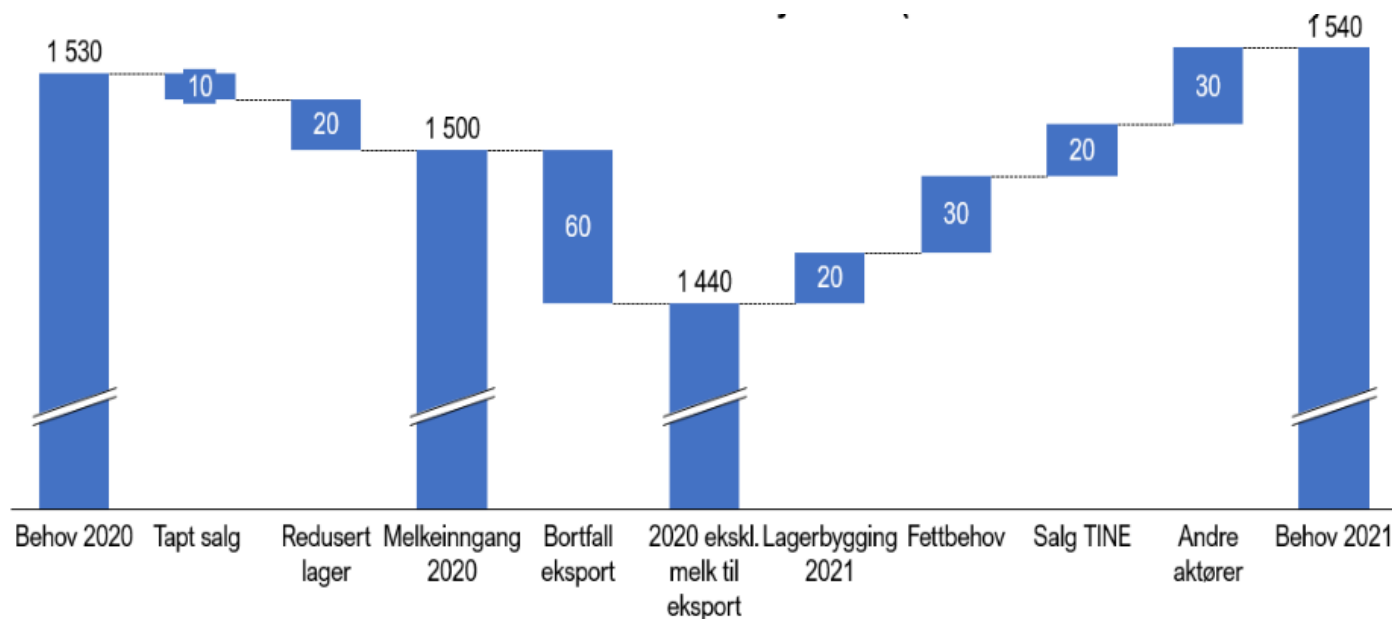
- Egg: Overproduksjon – problem med nyetablering
- Fjørfekjøtt: Koronaeffekter. Produksjonen går for fullt
- Ingen pris settes i jordbruksforhandlingene
- Hovedproblemstilling: Prisnedskrivning korn
- Husdyrtilskudd verpehøns: 7500 ?





# Melk

- Forholdstall økt 1,07, (men ikke for geit 0,94)
- Oms.avg -20 øre
- 0 i målprisøkning siste år, 3 øre året før
- **Skal målprisen fortsatt ikke øke/øke lite av hensyn til konkurransekraft?**
- **Investeringsstøtte?**
- **Prioritering av områder?**
- **Tak på dyr?**
- Styret behandler kvoteleie



# Investeringsstilskudd og velferdsordninger

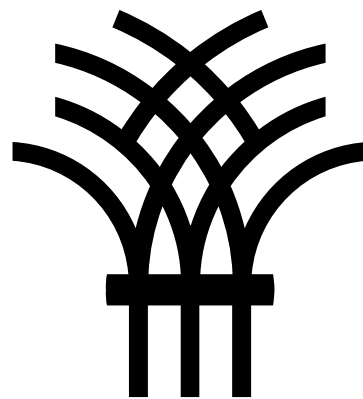
- Utløser tilskudd mot en kostnad.
- Velferd utgjør ca. 9 % og investeringsstilskudd ca. 5 % av overføringene
- **Hvor høyt skal disse prioriteres i forhold til inntektsgivende ordninger?**
- Investeringsstilskudd
  - Føringer. Gi til gris?
  - Melk. Under 30 kyr
- Velferdsordninger: Hvilken av ordningene bør løftes mest?



# Annet

- Stort behov for øko-korn. Stimulere?
- RMP: Ny fylkesfordeling av midlene?
- [Klima](#): På dagsorden i jordbruksoppgjøret også
  - Nye tilskuddsordninger?
  - Dreneringstilskudd, Fangvekster, Spredning av husdyrgjødsel?





**Lykke til med årets studiearbeid!**